

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.
Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oraă 6 cr., a treia-oraă 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Popliilor Nr. 15.
Telefon Nr. 14.

Se prenumere și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază.

Nimeri singuratici à 5 cr. se vënd la „Tipografia”, soc. pe acțiuni.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Cabinetul negru.

I.

De câteva zile camera deputaților din Budapesta și întreaga presă maghiară se ocupă de un cas interesant, aproape unic în felul său. Eroul întregii afaceri este — baronul Bánffy Dezső. Afacerea însăși, picată ca și o rază röntgeniană în viața politică a Ungariei stăpânitoare, luminează adânc toate infecțiunile interne, cari s'au îngrămădit la temelile sistemului dominant. Eată de ce ea trebuie să ne intereseze și pe noi, cari gemem sub jugul infam al acestui sistem politic; trebuie să știm și noi cine și ce fel de oameni ne stăpânesc.

*

Casul s'a petrecut în ședința dela 20 Ian. n. a camerei deputaților. Într-o vorbire a sa baronul Bánffy s'a ocupat de partidul lui Apponyi, susținând că nimicirea lui vine, nu dela guvern, ci dela sine însuși, pentru-că suferă în sinele său oameni, cari nu lui, ci altui partid servesc, cari de fapt sunt aderenți nu ai principiilor „naționale” (apponyiste), ci ai principiilor partidului popular.

Aserțiunea aceasta bravul baron ține se o dovedească imediat, și drept argument cetește dintr-o epistolă, pe care deputatul Blaskovich, din partida lui Apponyi, a scris-o comitetului central al partidului popular.

Blaskovich Ferencz, cu al cărui nume publicul românesc, credem, se va mai întâlni, este preot catolic, fost profesor de teologie în Timișoara, redactor-proprietar al unui foarte lătit ziar popular. El a fost ales deputat la ultimele alegeri, în cercul Örezydorf, lângă Vinga, cu programul lui Apponyi. În epistola din chestiune Blaskovich scria tocmai partidului popular, că în Bănat nu e teren potrivit pentru partidul popular, pentru-că acolo dominează ideile lui Apponyi. El va pași deci cu programul acestuia, dar' și astfel va sprigina acțiunile partidului popular.

Acesta e pasagiul cu pricina, de care s'a legat Bánffy, cetindu-l în parlament.

*

Acți se începe afacerea. Faptul, că ministrul-president al țerii citează în plin parlament din epistole, pe cari nu el le-a scris, și cari nu lui i-au fost adre-

sate, a produs o surprindere penibilă și a fost făcut obiect de discuție.

Cel-ce a adus-o pe tașpetă a fost însuși Bánffy. În ședința următoare (21 Ian. n.) reflectând abatelui Molnár, ministrul partidului popular, Bánffy a zis următoarele:

„În urma poziției, ce ocup, eu dispun de date, ce mi-s-au trimis din nenumărate locuri, însoțite pe multe scrisori confidentiale, în cele mai multe casuri anonime (? Red. Trib.) cari date dovedesc, că unii factori cari la aparență promovează interesele partidului popular, înșiși s'au speriat de consecuențele acțiunii lui...
»Pot liniști pe dl deputat Molnár — deși țin se liniștesc mai mult opinia publică — că de datele referitoare la partidul popular dispun nu prin el, nu prin tradare. Pot liniști și on. casă cu privire la aceea, că aceste date îmi stau la dispoziție nu în urma vr' unui abuz incorect al postelor...
Adevărata discuție asupra acestui cas s'a făcut în ședința din 22 Ian. a camerei, la inițiativa deputatului Rakovszky, din partidul popular.

El a zis cam următoarele:
»Ministrul president a cetit aici o epistolă, pe care, afirmative ar fi scris-o un deputat opozițional, nu lui (Bánffy) ci unei a treia persoană. Ministrul a voit să compromită partidul popular dar' s'a compromis pe sine însuși, și dacă procedura aceasta n'ar fi așa de ordinară, ar pute fi ridiculă. Ea se asemăna procedurii acelei cocote bétrâne, trăită, care se fâleşte cu scrisori de dragoste, pe cari le cetește dându-și importanță, dar' nu spune cine le-a scris.
...Epistola aceea pe cale cinstită nu a putut ajunge în palatul prim-ministrului; ea provine din cancelaria partidului popular. Numai două casuri pot se fie: ori au furat-o de acolo, ori au desfăcut-o, în cale, la postă.

»Există deja în marea publică bănuială, că la postă desfac epistolele...
Thaly Kálmán strigă: »cu partidul independent încă au făcut asemenea...
Polony G.: »Câte depeși nu ne-au deținut!«
Rakovsky provoacă pe Bánffy să se declare, cum a ajuns la epistola lui Blaskovich.

Blaskovich declară că n'are nimic în contra dacă ministrul-president i'a cetit epistola, dar' il somează să spună: cum a ajuns în posesiunea ei?
»Există la postă desfac epistolar ori nu?

»piccolo” sau „capuțner” la cafenea — clubul ziaristilor, — cei mai grași la pungă mai târzior.

Avem să facem „mai nou”-urile, telegramele, dacă avem și „revisiile”.
Ne răsfoim ziarele, necăjite, dacă nu aflăm nimeni n'am necăjite telegrama, și ne apucăm de „revisie”.
Cetăm cu atenție și tăcuți șirurile muncite de noi, sau de foarfecă, și din când în când unul sau altul izbucnește în vre-o exclamare de necăz sau de ris, provocată de fa-talele „eror” de tipar. Un moment împărțăm cu toții necăzul sau hazul colegului cu pricina și trecem mai departe. Dar hazul îl împărțăm, natural, mai cu predilecție, căci ni, vezi d-ta, mai drag și nouă, ca ori-cui, și apoi erorile „proaste” nu pot fi nici-când plătute, ca și cele „de spirit”. Așa cu privilegiul faimosului concert Vassiliu s'a tipărit, se poate închipui cât haz ne-a procurat eroarea aceasta, mai ales „post festa”, adevă-după-ce ni-s'a făcut festa. Altă-dată s'a cul-se „Partea Cosma”, în loc de Partenie Cosma...

»Trecem și peste „revisie”. Așteptăm cu toții apariția foii. Acum noi facem gură și colegii și băieții se supără.

În sfârșit eată și apariția. Ne aruncăm cu toții la numărul de „probă”. Ochim fiecare la partea lui din ziar, coregem ici-colea câte o greșală și, când suntem mai dispuși, ne lăudăm sau „criticăm” reciproc. Mai rău e atunci, când observăm, că colegii ne-au lăsat vre-un manuscris pe a doua zi. Toți protestăm, mai ales „autorul”. Eu îmi reținec ideea de a introduce și pentru colegii o „postă”, în care să ne spună cum vreau să dispună de manuscrisele noastre. Colegii se rîd, dar' nu manesc, ear' eu mă mângâiul cusperanta în „viitorul apropiat”.

Șef-redactorul ne spune, că pe a doua zi afată, și se așează la masă, lângă mormanul de hârtie, spre a alege pentru cu-legetorii.

Veseli de vestea belșugului în materie, părăsim cu toții redacția, sau mai corect, pe șef-redactor, și ne depărțăm care încotro, ca să ne recreăm — „ficare cum i' vrea și — puterea”...

Eu trec prin administrație. O mulțime de inși așteaptă, să li-se dea ziarul proaspăt. Îi privesc de sus, mulțumit, că atâția vin a purta în largul orașului rodul muncii noastre de o zi, și mă uit, dacă și servitorul dela „Ea” a venit, îl văd și es sperător.

Ajuns afară, scotocesc prin buzunare, să văd „cum stau”. Mi-e foame și aș bea buccos o cafea. E para sfârșitul luni, n'am de cătat cățiva bănuți, dar' din fericire peste 10, deci pot trece pragul cafenelei din față.

În cafenea dau de câțiva amici. Unul îmi cere ziarul, să văd „ce mai e nou”. I-l dau. Se uită fugitiv peste prim și iate întoarce pagina, oprindu-se la „mai nou” și la telegrame.

»Numai atâta”, răspund, deprimat?
»Atât”, îi răspund, deprimat de indife-rența, cu care acest mucalit a trecut peste rodul de o zi al atâtor „reprezentanți ai opiniei publice”.

Dar' opinia mea: »Așa sunt toți”, la ce să mă supăr?

În urma acestor provocări Bánffy a răspuns și s'a desvilit el însuși. El a zis:
»La întrebarea lui Blaskovich am răspuns deja ieri. Am spus, că însoțite de ne-nu-mărate epistole anonime îmi so-sec grămadă de scrisori; eu dispun nu numai de aceasta singură, ci de altele cu mult mai multe, cari în partea cea mai mare conțin corespondența partidului popular.

»Recunoșc, on. casă, că nu e obiceiul a face us de atari scrisori, decât în casuri excepționale...
»...Nu țin că ar fi posibil, ca dacă așa de mult doriți, să prezentez aici, în casă, toate acele scrisori, dar' dacă binevoiti a vă interesa, pot eventual să fiu în poziție, să arăt singuraticilor câte un exemplar din co-respondența partidului popular. (Strigări în stânga: Adu-le aici!) Eu cred, că nu e nici în interesul cauzei (ce cauză? a maghiarismului? Red. Trib.) nici în interesul singuraticilor partide, ca epistole, trimise fără îndoială pe cale nu corectă, să se arete aici, în public, sistematic.”

Discuția asupra acestei afaceri s'a continuat și cu mai mare interes în ședința din 23 Ian. După declarațiunile lui Bánffy nici nu e mirare...
Lepsényi, primul orator în ședința aceasta, a început cu atâta vehemență, încât presidentul de dragul lui Bánffy și în disprețul regulamentul casei, i'a detras cuvântul înainte de a ajunge la obiect.

A vorbit apoi Horánszky, presidentul partidului „național”, care a pus chestiunea la tăis, spunând cam următoarele:
»Întrebarea e cum a ajuns scrisoarea în mâinile lui Bánffy? Importanța scaunului presidial nu poate suferi incorectitate. E interesant a ști originea scrisorii, pentru a ști, că există oare în comunicațiunea postală a Ungariei siguranta, pe care codul penal o scutește?

»Epistola numai pe cale incorectă a ajuns la prim-ministrul. Dacă nu se declară atunci dovezi rămân deschise: una pentru cei interesați: arătarea criminală... (Rakovszky: Vom și face-o!) a doua desaprobară pe care parlamentul are să o dea incorectității comise.
În sensul acesta Horánszky a și prezentat imediat un proiect de conclud. La vorbirea lui Horánszky baronul Bánffy a răspuns cam următoarele:
»Am spus ieri, că în repetate rânduri primesc acte, plângeri, denunțări însoțite de scrisori parte anonime, parte nu anonime.

»E fapt, că și din cancelaria partidului popular — fără îndoială de acolo trebuie să vie — mi-s-au trimis acte însoțite de scrisori iscalite și neiscalite.

(O voce din stânga: Furt!)
»Poate, că e furt din cancelaria, care mi-le-a adus. Că eu n'am putut avé ocaziune, nici datorie, de a le retrimite. Dar' nici nu erau de atare natură... (Polony G.: Nu era iertat să faci us de ele!)

»...ca să se fi fost necesar să le re-trimit.”
»Fără îndoială, sânt printre ele și scrisori de altă natură, și una dintre ele e toc-mai scrisoarea din care am cetit, pentru a ilustra prin ea un lucru, ce interesează adânc țeara... (? Red. Trib.)

În cele următoare spune ce legături are el, și cum primește informațiuni, ba mai cetește dintr'o epistolă iscalită, în care un domn, care are legături cu două partide, se înșinuă, că-i poate refera totul imediat; »pentru aceea însă — scrie „onorabilul” — nici nu cer, dar' nici nu aș primi nimic.”
De altfel Bánffy crede, că n'a comis nici o incorectitate, nici o ilegalitate și puoacă însuși conțrari, să deducă afacerea la judecatorie, ca să hotărască tribunalul, dacă a abusat el de puterea sa?

La aprețierea acestui revoltător cas, pe care am ținut să-l prezentăm cu toate detaliurile, vom reveni.

Sibiu, 26 Ianuarie n.

Alegerile în Austria. Alegerile pentru parlamentul austriac se încep în 4 Martie, și în două săptămâni au să fie terminate. Foaia oficială din Cernăuți publică terminele de alege pentru Bucovina, satorite în următorul mod: În 4 Martie alege totalitatea cetățenilor, pe baza votului universal. În 10 Martie alege comuna, în 12 Martie orașele, în 14 Martie camerele de comerț, ear' în 15 Martie marii proprietari.

Credem, că Românii din Bucovina vor face din vreme toți pașii necesari, ca să iasă învingători din această campanie electorală.

Din parlament. În fine, baronul Bánffy și-a găsit omul, în sarcina căruia să poată arunca crima cu violarea secretului epistolar și care să stea în fața judecătoriei, în locul său. În ședința din 26 Ianuarie, după-ce mai mulți vorbitori l-au luat de nou-

la răsp. pentru scrisorile cu pricina, baronul Bánffy a declarat, că le-a primit dela Vészi Jozsef, redactor la foaia parlamentală »Pesti Napló”. Lucru natural, că majoritatea a respins propunerea lui Horánszky, de cuprins, ca »onorata curtea” să-și exprime reprobulă, față de purtarea ministrului-president Bánffy.

După-ce baronul Bánffy a mai promis, că vulturul duplu în scurtă vreme, cu ocaziunea plănuită renovării radicale, va sbura de pe palatul ministerului a latere din Viena, — ședința se încheie, costând 4000 fl.

Scump, dar' face! — vorba aluia.

Dușmanii statului maghiar. Patrioticele înregistrează cu mare satisfacere știrea, că un profesor dela liceul evanghelic din Selmeczbánya a descoperit un mic cuib de »panslavism”, care submina mereu puterea statului maghiar și era p'aci-p'aci să-l arunce în aer. Profesorul acesta a dat oarecă de urmă, că studenții slovaci dela liceul gimnasiu se întrunc când și când la olaltă, conversează în limba lor, ceteșc gazete și opuri scrise în limba lor, declamează poesii naționale, cu un cuvânt își fac datorința de bun i slovaci, cultivându-și limba maternă. Fiind însă, că una ca aceasta e »în contra intereselor statului maghiar” direcțiunea gimnasială a confiscat toate actele și toate cărțile slovacă ale tinerilor studenți, asupra cărora în curând se va pronunța poate și sentența de — eschidere din școală.

Societatea aceasta de lectură a studenților slovaci numără 42 de membri și funcționează de un an de zile.

Demnitate refușată. Lonyai János, membru numit pe viață în casa magnaților, a trimis guvernului resignațiunea sa din acest post onorific. Trămbișaii guvernului se încearcă a motiva retragerea lui Lonyai din casa magnaților cu aceea, că e în continuu bolnăvicios și-i supără că nu se poate folosi de drepturile ce-i comet și nu-și poate îm-plini nici datorințele legate de această demnitate frumoasă.

Nouă însă mai iute ne vine a crede, că Lonyai s'a retras din casa magnaților disgustat de purtarea scandaloasă a guvernului lui Bánffy, care începe să devină chiar criminală.

Se poate, că și alții vor urma exemplului dat de Lonyai!

FOIȚA „TRIBUNEI”.

O ZILA ZIAR.

— Schiță. —

Mă uit buimac la cias. Sânt 8 ore de dimineață. Sar din pat, mă îmbrac repede, spre redacție. Șef-redactorul ne rugase să venim cât de timpuriu, având prea puțin material pentru ziua următoare.

În redacție. Colegii stau toți la mese, plecați, scărțând din condee și aruncând din când în când grăbiți ochii pe ziarul ce au înaintea. Numai locul „meu” e gol. Pe masă mă așteaptă un morman de ziare și o scrisorică parfumată. Dau la o parte ziarul, desfac tremurând plicul și ceteșc și ceteșc satisfăcut șirele „Ei”, mici și dese. Mă chiamă pe deseară în familie, la cină. »Voi merge? îmi răspund mie însu-mi și revenind la ziarele „mele”, le desfac în pripă, adun cu îngrijire mărcele de pe ele (fac colecție pentru „Ea”) și mă așez la masă. Cu gândul dus încep a resoi ziarele, căutând „noutăți”.

În redacție domnește liniștea de mormânt. Ai crede, că te ași într-un sanctuar, dacă acel miros particular sălilor de redacție, cunoscut tuturor ziaristilor, nu te-ar face să știi, unde ești. Din când în când numai, unul dintre colegi, dând peste vre-o veste nouă, nu se rabdă a ne o împărtași, furește prin prisma vederilor sale. O exclamare scurtă, de satisfacție sau indignare, și liniștea își reia stăpânirea-i monotonă.

»piccolo” sau „capuțner” la cafenea — clubul ziaristilor, — cei mai grași la pungă mai târzior.

Avem să facem „mai nou”-urile, telegramele, dacă avem și „revisiile”.
Ne răsfoim ziarele, necăjite, dacă nu aflăm nimeni n'am necăjite telegrama, și ne apucăm de „revisie”.
Cetăm cu atenție și tăcuți șirurile muncite de noi, sau de foarfecă, și din când în când unul sau altul izbucnește în vre-o exclamare de necăz sau de ris, provocată de fa-talele „eror” de tipar. Un moment împărțăm cu toții necăzul sau hazul colegului cu pricina și trecem mai departe. Dar hazul îl împărțăm, natural, mai cu predilecție, căci ni, vezi d-ta, mai drag și nouă, ca ori-cui, și apoi erorile „proaste” nu pot fi nici-când plătute, ca și cele „de spirit”. Așa cu privilegiul faimosului concert Vassiliu s'a tipărit, se poate închipui cât haz ne-a procurat eroarea aceasta, mai ales „post festa”, adevă-după-ce ni-s'a făcut festa. Altă-dată s'a cul-se „Partea Cosma”, în loc de Partenie Cosma...

»Trecem și peste „revisie”. Așteptăm cu toții apariția foii. Acum noi facem gură și colegii și băieții se supără.

În sfârșit eată și apariția. Ne aruncăm cu toții la numărul de „probă”. Ochim fiecare la partea lui din ziar, coregem ici-colea câte o greșală și, când suntem mai dispuși, ne lăudăm sau „criticăm” reciproc. Mai rău e atunci, când observăm, că colegii ne-au lăsat vre-un manuscris pe a doua zi. Toți protestăm, mai ales „autorul”. Eu îmi reținec ideea de a introduce și pentru colegii o „postă”, în care să ne spună cum vreau să dispună de manuscrisele noastre. Colegii se rîd, dar' nu manesc, ear' eu mă mângâiul cusperanta în „viitorul apropiat”.

Șef-redactorul ne spune, că pe a doua zi afată, și se așează la masă, lângă mormanul de hârtie, spre a alege pentru cu-legetorii.

Veseli de vestea belșugului în materie, părăsim cu toții redacția, sau mai corect, pe șef-redactor, și ne depărțăm care încotro, ca să ne recreăm — „ficare cum i' vrea și — puterea”...

Eu trec prin administrație. O mulțime de inși așteaptă, să li-se dea ziarul proaspăt. Îi privesc de sus, mulțumit, că atâția vin a purta în largul orașului rodul muncii noastre de o zi, și mă uit, dacă și servitorul dela „Ea” a venit, îl văd și es sperător.

Ajuns afară, scotocesc prin buzunare, să văd „cum stau”. Mi-e foame și aș bea buccos o cafea. E para sfârșitul luni, n'am de cătat cățiva bănuți, dar' din fericire peste 10, deci pot trece pragul cafenelei din față.

În cafenea dau de câțiva amici. Unul îmi cere ziarul, să văd „ce mai e nou”. I-l dau. Se uită fugitiv peste prim și iate întoarce pagina, oprindu-se la „mai nou” și la telegrame.

»Numai atâta”, răspund, deprimat?
»Atât”, îi răspund, deprimat de indife-rența, cu care acest mucalit a trecut peste rodul de o zi al atâtor „reprezentanți ai opiniei publice”.

Dar' opinia mea: »Așa sunt toți”, la ce să mă supăr?

Amicul cetește acum „Sosiții în Sibiu”, apoi anunțurile.

E comerțiant, deci prea firesc că astea îl interesează mai de-aproape.

Ies din cafenea, e vremea cinei.

Mă duc la „Ea”. E singură în salon, cetește ziarul nostru.

»Ți place?”, o întreb eu șios.

»Nici-decăt”; răspunde ea crud; »n'are nici foileton, astea ți hen-uri mai mult?”

»Da, mai ales himen-urile!”

»De ce nu necroloagele”?...
Ea rîde, m'a înțeles, dar' nu s'a supărat, e prea bună...

E la zece ore.

Îmi iau adio și plec spre casă mâhnit, că vremea a trecut așa de repede.

Sânt earăci acasă. În odaie e frig, căci mi-s'au gătat lemnele.

Oboșit mă pun la masă, să scriu ceva „pe mâne”, dar' adorm pe cote...

Mă trezesc speriat... E la unu!

Stng repede lampa, regretând gazul mi-stuit înzadar, și mă culc.

Nu mai mi-e somn. Fac planuri de un foileton, dar' ideile nu vreau să mi-se lamurească. Mă cuget fără să vreau la ziua de mâne — oare cu „noutăți” va aduce — și adorm înfiorat par'că de frica aceleiași deprimitoare oboșeli și monotonii fără sfârșit...

Sărăci ziaristi, cum oboșiți de greu și ce ușuratic vi-se prețuește munca!

Asciano.

Afacerea Majláth. Ministrul de culte Wlassics a mers la Viena, citat fiind de a dreptul din partea Monarhului, ca să-i dea deslușiri în chestiunea episcopatului catolic din Ardeal. Ministrul a stat o oră la Monarch, spunându-i pe larg starea lucrului. Dela palat ministrul Wlassics a mers la nunta și aci a conferat cu nunțul asemenea cam o oră. S'a constatat din ambele părți, că e o mare *neînțelegere* la mijloc, care însă se va aplană cu bunăvoință reciprocă. Ministrul Wlassics a mers apoi și la contele Goluchowski, cu care asemenea a regulat afacerea.

Din părți bine informate se asigură, că guvernul pentru aceea nu l'a numit pe contele Majláth cu drept de succesiune, pentru că știa că e un prea mare aderent al partidului popular.

Teoria pungășiei. Alkotmány vorbind în primul său de Duminecă despre scrisorile ajunse în mână prim-ministrului Bánffy »nu pe cale cinstită«, încheie articolul cu următoarele potrivite cuvinte:

„Meritul e al partidului popular, că acest abus s'a adus la cunoștința țerii; las' să vadă lumea, că în Ungaria nu mai există onestitate, pentru că teoria pungășiei a devenit sistem politic».

Adevărat! Subscriem și noi!

S'a terminat! Afacerea Metropolitului Antim, care seamănă mult cu o operă comică s'a terminat și s'a luat dela ordinea zilei. Ministrul de externe din Turcia, *Tessikpaşa*, a adresat o notă energică reprezentanților diplomației ai României și Sârbiei la Constantinopol, în care își exprimă mirarea, cum de guvernele acestor țeri se țin îndreptățite a se amesteca în afacerile de tot interne ale imperiului otoman și a provoca schimbări în situațiunea din Macedonia! Poarta crede, că această amicală admoniere va fi suficientă pentru a se pune capăt acțiunii guvernului român și sârbesc. Reprezentanții Porții din București și Belgrad au fost îndrumați, ca și dinșii să facă asemenea declarațiuni ministrului român și sârb de externe.

Opereta comică, intitulată »Trăscă M. Sa Sultanul« e dar' terminată!

Mandatele dubioase. Din cele 27 petițiuni înaintate dietei ungare pentru nimicirea mandatelor câștigate pe bani, cu ajutorul baietonetelor și cu cea mai revoltătoare călcare de lege, 20 au fost rezolvate prin verificarea deputaților alesi, în două cazuri s'a ordonat cercetare, ear' cinci petițiuni sunt încă nereșolvate.

Pecat de spesele ce și-le-au făcut oamenii cu petițiunile, căci rezultatul se putea ști înainte.

Votul universal.

— Discuția în parlamentul maghiar. —

Votul universal a fost pus în discuție în ședința de Sămbătă a dietei ungare. Nu l'a pus guvernul lui Bánffy, nici vreun deputat dietal, ci aceia cari îl doresc, desmoșteniți de drepturile cetățenești.

În 10 Mai 1896 s'a ținut o mare adunare de popor în Budapesta, în care s'a luat hotărârea a se trimite petițiunea la dietă, pentru introducerea votului universal la alegerile dietale.

Petițiunea nu putându-se rezolva în sesiunea trecută (guvernul lui Bánffy va ști de ce), abia acum a ajuns a fi pusă la ordinea zilei în dietă.

Referentul Molnár Béla propune în numele comisiei petiționare, că: »deși se va vedea necesară mai curând ori mai târziu modificarea legii electorale în unele direcțiuni, petițiunea, cu privire la relațiunile noastre naționaliste și de altă natură, să se deponă în arhiv« (Aprobări din partea mame-lucilor).

Propunerea referentului dă însă la o discuție mai lungă, al cărei resumat e următorul.

Polonyi Géza: Chestiunea votului universal e atât de cunoscută, că nu se poate spune nimica nouă. Totuși atrage atențiunea asupra unor lucruri. Ministrul-president a declarat, că d'nsul și partidul său stau pe baza legilor dela 1848. Legea electorală din 1848 a asigurat dreptul electoral pe seamă a două milioane de cetățeni. Azi însă o restanță de dare în sumă de 5 cr. își nimiceste dreptul de alegător. Chestiunea națională nu poate forma pedecă pentru introducerea votului universal. Teoria aceasta nu poate fi decât în favorul lui *Travian Doda* și *Rafiu*. Cu mintea sa simplă, chiar fără studierea datelor mai înalte statistice, vede destul de bine, că atunci când numărul alegătorilor se înmulțește pe

basa unuia și al celuiiași drept, elementul maghiar se înmulțește în proporție cu elementele naționaliste. Dar' guvernul se teme de votul universal, pentru că atunci partidul independenților ar căștiga majoritatea. Cere ca petițiunea să fie lăsată în considerare.

Kossuth Ferenc: constată că legea actuală nu e dreptă. Unul câștigă drept electoral după o dare de 80 cr., altul abia după una de 30 fl.

Frica de naționalități nu trebuie să ne abată dela calea dreptății; să fim justi, dar' se pretindem cu toată puterea statului nostru ca naționalitățile se devină cetățeni credincioși ai patriei (Azi doar' nu s'nt? Red. „T.“) Dacă voese să fie credincioși patriei, nu au să se sparie de condițiunea ce le-o pune statul maghiar, ca să știe adecă unguerește, precum se cere și în statele unite din America, cunoașterea limbii engleze pentru acela care voeste să aibă drept electoral. (După părerea fiului tătăne-so, nu e dar' motiv ca majoritatea să respingă introducerea votului universal, dar' condiționat; alegătorul să știe ce și sorie unguerește. Asta e calea dreptății? R. „T.“)

Contele Zichy Jenő: e asemenea pentru votul universal, însă cu adausul, ca votarea să fie secretă; pentru că alegerile trecute au arătat destul de clar, că în țeară nu există nici onestitate, nici respect de lege. Moralul nu trebuie să fie de două feluri. Trebuie să fie egal pentru ministru ca și pentru ultimul cetățean. Primește petițiunea, și cere introducerea votului universal cu votare secretă, sub condițiunea, ca alegătorul să poasădă limba maghiară în vorbire și soriere, (de ce nu, să știe face chiar și doine populare în limba maghiară? Red. „T.“) și să declare că e cetățean de stat maghiar! De naționalități nu se teme, pentru că dacă vor fi 10—20 deputați de naționalități în dietă, ne vom înțelege bine unii cu alții! (Foarte generos! Red. „T.“)

Rakovski István: declară în numele partidului popular, că partidul său va primi cu bucurie extinderea dreptului electoral. Nu află de consult ca această extindere să se facă de odată până la votul universal, ci treptat. Spriginește propunerea lui Zichy Jenő, (Cum? Și partidul popular cere cunoașterea limbii maghiare? Ce schimbare la față! Red. „T.“) cu adausul ca votarea să se facă acasă, la comună.

Perczel Desző, ministru de interne, declară că guvernul nu se poate pune pe baza votului universal. Guvernul ține de o funestă greșală ideea acelora, cari pot vorbi, ori chiar și numai visa despre aceasta, acuma, în Ungaria! Se bucură, că antevorbitorii, deși în principia s'nt pentru votul universal, față cu propunerea comisiei nu au făcut propunere contrară.

Constată că în 1848 era timpul cel mai potrivit pentru introducerea votului universal, dar' guvernul maghiar de atunci nu l'a introdus, pentru că: a știut de cel întrempurările actuale »ar fi una din cele mai fatale greșeli a ne ocupa serios cu chestiunea aceasta!« (Auzi acolo! R. „Trib.“)

Declară încă odată, că da, intențiunea guvernului e, că partea legii electorale, care se refere la dreptul de alege să se revizuească, dreptul să se extindă, ear' censul să se unifice, dar' de vot universal guvernul nu voeste să știe nimica. Roagă casa să primească propunerea comisiei.

Madarász Jozsef: prolemisează cu Rakovsky, și declară că d'nsul și în 1848 a fost pentru votul universal, pentru că e condus de ideea, că nu se poate și nu e iertat să se delege nici un drept pe seama fiilor credincioși ai patriei.

Györi Elek: prolemisează cu ministrul Perczel și crede că extinderea dreptului electoral numai atunci poate fi corectă, dacă se abandonează censul; pentru că nu dela avere depinde aceea, că cineva întru cât merită să ia parte la afacerile țerii, ci dela aceea, că e datorințe împliniște față de patrie, fie sărac, ori avut! În direcțiunea aceasta ministrul putea face o declarațiune mai clară, că oare extinderea astfel o înțelege, că susține censul, — pentru că aceasta nu ar fi ceva îmbucurător și folositor pentru țeară. Unificarea censului nu înseamnă aceea că partidul guvernului s'ar nisui să merite titlul ce și l'a luat, adecă: »liberalismul«.

Discuția se încheie și se dă cuvântul de nou ministrului de interne Perczel, care răspunde lui Györi următoarele:

„Onorată casă! voese să răspund pe scurt d'nei deputat antevorbitor. Dl deputat a zis, că de o parte ia cu bucurie la cunoștință declarațiunile mele, de altă parte însă are scrupul gravi, că oare-cum am înțeles eu »x«nderea și unificarea censului? Declar pe scurt, că eu extinderea nu am înțeles-o altcum, decât așa, că numărul alegătorilor se va înmulți fără îndocală (la Maghiari! Red. „Tribunei“) Mai adaog că unificarea e necesară, căci acuma s'nt prea multe feluri de cens. Că aceasta cum se va pute statori, e un lucru care cere studiere amănunțită, și știntem abia la începutul ei,

pentru că cum binevoiați a ști, înainte cu 1—2 ani nici aceea nu știam cât face darea după un pătrar de sesie, și munca unui an și jum. e un compendiu de mărimea unui tom, gros de un deget. Eu dar' nu pot face altă declarațiune. Asta am voit să spun și de această m'ă țin.

Ce se atinge de aceea că domii deputați neconțent accentuează că d'nsii nu se tem de aceea, dacă se va merge cu extinderea până la marginile cele mai extreme, și dacă se dă drept electoral fie-cării cetățean care ține cu credință la patria sa, observ, că în momentul, în care unul dintre domii deputați va inventa un astfel de manometru pentru simțiminte, care așezat pe inima alegătorului ne va arăta gradul seu de fidelitate către patrie, lui voui da consimțământul și voui primi și eu propunerea; dar' de oare ce aceasta nu se poate nici defini în lege, nici circumscris pe altă cale, așa cred, că poziția lor (a deputaților!) atunci ar deveni grea, când ar avé prospete că rezoluțiunea lor se primește față de propunerea comisiei! (Aprobări în dreapta, unde e turma liberală).

Președintele enunță ca conclud, că propunerea comisiei e primită, și — comedia e gata.

Resultatul? Se ne putem cu nădejde pe studiul limbii maghiare, dacă voim să câștigăm drepturi cetățenești, și să așteptăm până guvernul va inventa un manometru cu care să se poată constata gradul patriotismului. Până atunci — pofta în cui! Adecă nul Dare și miliție avem dreptul să dăm și mai departe țerii, ca se nu zicem: datorința.

Ca să se știe cum stăm cu legea »europenească!«

Osândă repetită.

— Raport special. —

Alba-Julia, 24 Ian. 1897.

Astăzi de nou s'a pronunțat prin tribunalul regesc din loc sentința osânditoare contra parochului din Poiana (lângă Aiud), Ioan Morariu, a învătătorului Crucian Simu, și Ciudud și a lui Ioan Simu, teolog din al III-lea curs în Blaj, născut în comuna Ciudud.

Fuseseră acești bărbați români de judecați încă la 24 Sept. 1896 în acest proces de agitație: primul la 1 an și jum, și 300 fl. al doilea la 1 an 200 fl., în bani și al treilea la șese luni arest și 100 fl., în temnița de stat, însă tabla regescă din Cluj a suspendat această sentință și a ordonat ținerea unei noue pertractări finale din cauză că fasciunile gendarmilor — unicii oameni folosiți ca martori — erau în contradicere.

Ieri s'a ținut această pertractare nouă fiind judecatori: aș president Ignatz Korbuly, juri votanți Quardazoni și Daniel.

Din partea procuraturii: procurorul Csiki, ear' aparător avocatul R. Patița; public românesc nu a fost de față.

Decursul acestei pertractări a fost foarte bună dovadă, cum Românul în țeară sa nu e privat ca cetățean cu drepturi egale și cum s'nt desconsiderați chiar la ascultare când ca acușatii voese a dovedi nevinovăția lor. Tacii! Tacii! — acest cuvânt s'a pronunțat în continuu, când acușatii voiau să vorbească.

Patru martori români ascultați cu această ocaziune, dovedind nevinovăția acușatilor, nu au fost admiși la jurământ, pentru că procurorul a susținut, că acești martori încă s'nt complici la cântările »Deșteaptă-te Române« și doina lui Lucaciu, și că numai prescripțiua îi măntuește, ca și ei să fie puși pe banca acușatilor.

Aceasta se privește de logică juridică înaintea tribunalului, când e vorba de a respinge pe 4 martori români, oameni nepătați și economi de frunte din comuna Ciudud, cari au fost de față în școala din Ciudud, și au dovedit, că acolo în 24 Iunie, 1894 numai cântări bisericăști s'au cântat, dar' nu cele 2 cântări incriminate și afirmate de acuș.

Un singur gendarm cu numele Rázca a putut cu spusele lui neadevurate să formeze bază la o sentință judecătorească. Aceasta a fasonat, că tot pe o melodie se cântă »Deșteaptă-te Române« și »Doina« lui Lucaciu, și că aceste cântece s'nt una și aceeași.

Ceialalți gendarmi nu cunosc cântările, nici nu știu românește și lor numai soțul lor Rázca l'i-a spus, că se cântă în școală astfel de cântări și ei pe spusele aceluia au mers la școală și au oprit acolo pe cei aflați ținându-i închiși peste 2 ore.

Cei în mod ilegal deținuți în școală, cea mai mare parte au fost prunci și fete dela 12—15 ani.

Ca să poată aduce în conglasuire spusele gendarmilor, presidential prin întrebări sugestive le stetea întru ajutor, ba le punea în gură chiar răspunsurile, și n'a băgat de seamă, că acum alte contradicere s'au ivit.

Așa un gendarm a spus la pertractarea finală din rîndul trecut, că acela care a provocat pe oameni să nu asculte de gendarmi nu se află între acușatii.

Acum însă a fasonat contra parochului Morariu.

La confruntarea martorilor presidential l'a îndrumat pe Rázca să zică unui martor român că mințește: Spune-i, că mințește a zis președintele; gendarmul a ascultat și așa a făcut.

Obiectivitatea a lipsit cu totul și scenele întemplate dau dovadă, că nebasată persecuție se face, ca după poruncă, și apărarea devine un lucru superflu.

Procurorul nu pe baza legii a susținut acuș, ci pe niște ficțiuni, de oare-ce el a recunoscut, că »Deșteaptă-te Române« n'are cuvânt vătămător și că nu s'nt oprite acele cântece, dar' cântând astfel de cântece totuși se face agitare contra Maghiarilor.

Apărătorul la rîndul său a dovedit ilegalitatea acușei și provocându-se la concesiunea programului dat de autoritățile din Lugoj pe baza căruis sute de oameni au cântat »Deșteaptă-te Române«, a întrebat că pe ce basă se poate în Alba-Julia incrimina cântarea aceasta de oare-ce una și aceeași lege pensală avem.

Procurorul n'a putut dovedi că cântarea celor două melodii ar fi oprită sau că ar avea cuprins paubil, ci s'a mărginit la acușe nebasate în contra Romanilor din Ciudud și Tîr pe cari i'a descris în mod înspăimântător.

L's-a reflectat din partea apărătorului, că numai fapte pot fi luate în considerare, dar' nu părerea privată a unui procuror, care afirmă lucruri închipuite.

Fapt este, că Ungurii din Tîr trăesc în bună pace cu Românii de acolo, și că dela fața incriminată s'nt 2 ani și încă nici unui Ungur nu l'a s'ntemplat nici un rēu din partea Romanilor, prim urmare acușă nu e basată, căci agitație pe acolo nu s'a întemplat.

Insă toate cele zise de martori, de apărător și de acușatii au fost mazare pe parea, căci sentința adusă mai înainte de nou s'a pronunțat cu aceleași pedepse grave.

Contra sentinței s'a înscinat apelația.

Dintr'un alt raport mai lung, solicit mai târziu, reproducem partea finală: Urmează apoi vorbirea de apărare a dlui advocat Robin Patița.

Un bărbat plin de iubire față de neamul său, bărbat cu inimă față de națiunea a cărei fiu este, bărbat vârsat în științele juridice, basat pe lege și cu paragraful în mână combate aspru toate zisele procurorului, provocându-l, ca în calitate de procuror să vorbească basat pe lege și nu numai din niște deducțiuni. Prin vorbirea sa măduoasă combate cu toată puterea purtare lor cea atât de miserabilă și plină de ură față cu poporul românesc; le arată cum toată acușă ce se ridică împotriva clienților sei e o nedreptate strigătoare la cer; și fiindcă d'nsul din argumentele aduse de gendarmi, prin cari își susțin acușă lor, nu află nimic adevărat, de oare-ce toate s'nt contradicere; cere achitarea acușatilor. — l'a combătut atât de aspru, cu atâta putere și convingere în vorbirea sa vehementă, încât se părea că s'nt ca și trăsniți, cu fețele încrunțate se sculară de pe scaune, și președintele cu un ton de sēbatic anunță că, acușatii mâne (Duminecă în 24 l. c. la orele 10 a. m. să se presente pentru a-și asculta sentința.

Scârbiți de purtare aceea a lor, doriții de a auzi ori-ce verdict numai ca să se poată depărta din acel cuib de Jidani și Armeni, acușatii la orele 10 a. m., Duminecă în 24 l. c., erau erași în sala tribunalului așteptând cu sange reea ori-ce osândă ar sbura de pe buzele președintelui.

Erau 10 ore.

Câte un armean cu hârții subțioară se străcura de pe ușile laterale în sală, ocupându-și locul, până-când toate scaunele fură ocupate.

Cu »drag« se privești, cum armenii preșidează și judecă în Țeara-Ungurească.

Stând în picioare se anunță sentința: »În numele Maiestății Sale« — începe președintele, tribunalul regesc din Alba-Julia a adus următoarea sentință:

»Basiliu Morariu acușat pe baza paragrafului 172 punct a) și b) cu agitație și opunere legii, se pedepsește cu 1½ an temniță de stat și 300 fl. v. a.

Crucian Simu, pe baza §-lui 172 punct b), ca agitator se pedepsește cu 1 an temniță de stat și 200 fl. v. a., luându-se și aceea în considerare, că el nu a fost în școală, tocmai dela început.

Ioan Simu, pe baza §-lui 172 punct b), ca agitator se pedepsește cu 6 luni temniță de stat și 100 fl. v. a., luându-se în considerare, că în 1894 avea etatea de 19 ani.

Etată o nouă și tot aceeași osândă, pentru înființarea unui cor bisericesc.

Prea departe merg domii nostri dela cârmă; precum se vede ei își înfig mâinile sacrilege în cele mai sfințe odoare ale unei națiuni. Ei nu mai voese, că în această patrie udată cu sângele nostru să mai putem înalța rugăciuni ferbinți cu voce înaltă; dar' aducă și aminte de cuvintele filosofului: »Mai ușor se poate zidi cetate în aer decât stat fără religione, sau se conservi fără d'nșă statul făcut!«
Tîrnăveanul.

Din Austria.

— Sfaturi arhieriești pentru alegători. —

Pastorala comună a episcopilor catolici din Austria, ce am semnalat ieri, atrage mai multă atențiunea alegătorilor asupra însemnătății deosebite a alegerilor proxime, după-ce acum întâia-oraș vor fi admise la urnă și clase de același del poporațiunii, cari până acum erau lipsite de dreptul electoral.

După-aceea pastorala dă sfaturi alegătorilor, să aleagă bărbați binevoitori bisericii și școlai, cari au simț pentru chestiunile naționale și sociale ale Monarchiei.

»Nu alegeți pe nime — zic episcopii — care voeste se scoată religionea din viața publică și să o eschidă din instituțiunile statului, ci alegeți bărbați cari simțesc înșiși cât de scumpă e religionea pentru om, cari s'nt convinși despre însemnătatea binecuvântărilor bisericii pentru viața omenească, și a căror vieță corăspunde înșiși convingerilor lor!«

Cât despre școlăi, episcopii zic:

»Alegeți bărbați, cari cu vol dimpreună s'nt convinși, că pe terenul școlar trebuie făcută o schimbare, dacă e ca patria noastră scumpă să nu cadă cu totul pradă necredinței și indiferențismului religios.

În chestiunea naționalităților episcopii austriaci se rostesc astfel:

»Pentru dezvoltarea prosperă a popoarelor Monarchiei noastre lipsă avem de pacea națională și socialistă.

Fiecare popor are un drept natural și istoric la cultivarea și dezvoltarea vieții sale naționale; dar' nici un popor nu poate merge așa departe în pretensiunile sale, încât naționalitatea concloctoare să fie vătămă ori întreagă Monarchia să fie păgubită în merile sale interese.

»În fața dreptului fiecărui popor stă datorie de a susține una și tare Monarchia, sub al cărui scut Providența divină a condus popoarele Austriei!«

»Da aceea iubirea propriei sale naționalități va fi și trebuie să fie împreună în totdeauna cu dreptatea față de alte naționalități!«

... Deci, voi alegători, vă stă în putere.

Alegeți bărbați, cari s'nt drepti și cuminți; cari pretind dreptul lor, fără a scurta drepturile altora; cari iubesc integritatea fără a slăbi părțile ei, și și pretind partea lor, fără de a păgubi integritatea; cari în lucrările lor se conduc de principiul înțelept, că în Monarchia noastră chestiunile naționale se pot rezolva nu prin puterea ponderoasei majorități ci prin puterea dreptății și a iubirii creștinești!«

După-ce tractează pe larg chestiunea socială, a muncitorilor, și alte chestiuni economice, episcopii strîngesc prin a îndemna pe credincioși la unire.

Pastorala aceasta e iscălită de peste 30 arhieriei catolice și gr-cat.

REVISTA PRESEI.

Presa română.

Gazeta Transilvaniei (nr. 9) vorbind despre scrisorile baronului Bánffy, a ajuns în posesiunea sa pe »cale necinstită«, constată că la noi:

»Violarea secretului epistolar nu este de azi, nici de ieri. Fața de Români ea s'a introdus ca sistem, s'a exercitat și se exercită cu multă îndrăzneală de ani de zile. S'au ridicat plângeri în contra acestei ticloșii revoltătoare de nenumărate ori și în coloanele ziarelor noastre naționale s'au deschis rubrici anume pentru înregistrarea nenumăratelor cazuri de violare a secretului epistolar!«

Dar' când ni-s'au întemplat nouă, că scrisorile și depeșile treceau prin »cabinetele negru«, contele Apponyi, Zichy Náándor etc. făceau. Am putut zice dar': »Răbdați, căci voi v'iați făcut-o!«

»Dar' nu e nici în interesul lor — încheie »G. T.« — nici în al nației maghiare, nici în al statului, nici în al popoarelor sale să tacă, ci trebuie cu atât mai virtos să strige, gura lor să fie trimbată judecării nimicitoare, ce trebuie să cadă pe capul acestui nenorocit și corupt sistem de guvernare!«

Dreptatea (nr. 8) se ocupă asemenea cu „scandalul ne mai pomenit” al lui Bánffy, care s'a lăsat în diată cu lucruri furate, și e intristată foarte că: „Astfel de lucruri publicate numai, aduse numai la cunoștință publică, devalvează toată autoritatea statului, vaza autorității publice, statul însuși ajunge a fi de băjoenra lumii. Și asta ne doare, fiindcă și noi Români suntem cetățenii acestui stat, și urmările deasastroase vor isbi de sigur și în noi.” (III R., Trib.)

Dreptatea declină dela sine orice responsabilitate pentru aceste scandale, provocate de oameni, cărora le adresează următoarea sentență canonică: — „Ajungă-i dar blăstămul pe toți aceia, cari au adus la această stare terasă, statul ungar, scumpla noastră patrie, pentru susținerea și apărarea căreia atât sânge nobil au versat protopărinții, frații și fi noștri. Mânca-și rușinea pe cei ce s'au îndulzit la cârma ferii fără de a fi vrednici și pregătiți pentru atari posturi.” (Bánffy, sigur, că se va topi de rușine. R., Trib.)

CRONICĂ

Sibiu, 26 Ian. n. 1897.

Noi doctori români. Ni-se scrie din Budapesta: „Sămbătă a fost promovat la gradul de doctor în teologie dl Petru Fabian, profesor de teologie în Gherla. Tot atunci a fost promovat doctor în filosofie dl Antoniu Csiky, profesor de limba latină, greacă și română la gimnasiul român din Beluş.

Atragem atențiunea abonabilor nostri, că cu nrul 12 se sistează expedarea „Tribunei” la adresa acelora, cari nu și vor fi renouit abonamentul.

Alegere de preot. Duminecă a avut loc, sub conducerea dlui protopresbiter Ioan Petricu, alegerea de preot pentru parohia Braşovului vechiu. Dintre candidații dl Iosif Maximilian, preot în Ghimbav a intrunit 149 voturi; dl Romulus Maeruşan, absolvent de teologie și învățător în Feldioara 94 voturi; dl Iosif Comanescu, preot în Codlea 13; dl Const. Dămian, capelan în Breţcu 6; dl Sglimbea din Cuciulata 2, car' dl Maier din Toplița 1 vot. Ales a fost deci dl I. Maximilian.

Gramatica română pentru școlile secundare, scrisă de dl I. Petran, a fost aprobată de guvern prin rezoluția de sub nr. 66150.

Proces anulat. Tablă r. a anulat prin decizul de sub nr. 381-96 procesul intentat de tribunalul din Braşov dlui I. R. Banciu, acusat, că prin declararea posesiei „Noi vrem pământ” ar fi voit să agite împotriva statului. „Decizul seu tablă recunoște, că posesia „Noi vrem pământ” nu conține agitare împotriva statului.

Hymen. Domnul Patriciu Pintea, învățător în Sighişoara și d-șoara Eugenia Maria Mircea, fiica preotului din Cața, fidațați.

Înfrățire cu Sêrbii. Corisții români din Nerău au avut frumosul plan, ca la 7 Februarie st. nou să dea la frații Sêrbi din Ohicinda-mare o petrecere, împreună cu teatru și cântări. Petrecerea va avea loc în hotelul lui Pon, hotel luminat cu lumină electrică. Începutul la 8 ore seara. Locul I. 80 cr., II. 60 cr., III. 40 cr., galerie 20 cr. La petrecere sânt invitați toți Români și Sêrbi din acele părți. — Bravii noștri Români din Nerău sânt vrednici de toată lauda, pentru frățești simțăminte dovedite față de aliații noștri Sêrbi. Sperăm, că pilda aceasta frumoasă va afla răspun și în alte părți ale țerii, unde se află Români și Sêrbi.

Duel între frați. Un cas interesant s'a petrecut Vineri la Miskotcz. Doi frați ajunseră la ceartă pentru moștenirea parintească. Cel mai vîrstnic pretindea dela frate-sau, să-i dea partea lui spre îngrijire. Dar frațele mai tînăr a refuzat aceasta. Povestind el afacerea într'un cerc de amici, cel mai vîrstnic s'a revoltat într'atât, încât a pînouit pe frate-sau. Urmarea a fost — duel cu pistolul. Dar pe când frații, cu pistoalele încărcate, stăteau gata să dea foc, apărî între ei spiritului răposatului lor tată. Efectul fu atât de mișcător, încât învrăbiții frați se aruncară plângînd unul în brațele celuiialt. În urmare secundanții declarară afacerea de fuchieată. Astfel nu sânge, ci lacrimi au spalât ofensa celui pînouit.

Nou doctorat în Francie. Senatul academic al universității din „Paris” a hotărît să dea o nouă diplomă de doctorat, care va purta numirea de Doctorat universitare. Menită pentru studenții străini, această diplomă va servi ca document despre studiile superioare, dar' nu dă drept de a practica în învățămînt.

Romanische Correspondenz, va fi titlul unei publicații periodice, menită a fi în forma lincea germană despre Români. Correspondența aceasta va apăre în curînd la București, alături de „Correspondance Russe” a dlui Roberto Fava.

The Balkans. Sub acest titlu, a apărut în Londra o carte voluminoasă de Wilhelm Lillier. Autorul se ocupă de popoarele din orientul sudical Europei, mai ales de Români, despre cari scrie într'un mod simpatic.

Țara viitorului. Despre opul cunoscut cetăților noștri al dlui G. Bengler: „Ru-mănen, ein Land der Zukunft, publică acum și „Leipsiger Tagblatt und Anzeiger” o elogiasă dare de seamă.

Impotriva duelului. Intre studenții tehnici din Berlin s'a pornit o energică mișcare împotriva duelului. Vre-o 400 de inși au ținut Vineri o adunare, în care au primit o rezoluțiune contra constringerii de a duela. Totodată și-au ales dintre ei un tribunal de onoare, care va avè să decidă în chestii de duel.

Dela universitate. Sămbătă s'a sfîrșit la universitatea din Budapesta și Cluj semestrul I. Înscririle pe semestrul II. vor tînè din 1-12 Febr. n.

Manevrele. Pregătirile prealabile pentru marile manevre din anul acesta s'au terminat. La manevre vor lua parte 4 corpuri de armată. La aceste manevre se vor arăta și rezultatele încercărilor cu balonul militar, făcute în academia militară din Wiener-Neustadt.

Politică de cismașii. Cismașii din Braşov au o societate, al cărei president e un Sas, Hr. Wagner. Cu privilegiul sêrbărilor millenare, membrii maghiari ai societății s'au văzut îndemnați a-și aduce — vezi Doamne — și ei prinoul de entuziasm pe altarul „patriei”. Într'o bună dimineață au arangiat deci o „patriotică” procesiune, în fruntea căreia fălăiau câteva mândreți de steaguri ungurești, de sè tot-caști gura la ele. Până aici toate ar fi fost bune și frumoase și „patria” s'ar fi putut mult fâl cu bravii sei fii, — dacă președintele societății — pe semne mai puțin papricat decît celalalți colegi în ale cîmnelor — n'ar fi absentat dela „millenara” procesiune. Asta a fost totuși prea mult! Scoși din sârte și aduc indignații de purtare „nepatriotică” a președintelui lor, cismașii au convocat în grabă o adunare, chipu extraordinară, și au destituit pe president. Acesta a recurat însă la magistrat și magistratul — scandal ne mai pomenit! — a dat dreptate președintelui, pe cuvînt, că întreg actul de destituire a fost contra statutelor. — Schuster bleib bei deinem Leisten!

Papa și Paștile. Din Roma se vestește, ca papa se ocupă cu planul de a fixa timpul, când să cadă Paștile. Această schimbare ar fi de mare însemnătate pentru lumea catolică, de oare-ce zilele celor mai multe sêrbători catolice le hotărăse Paștile, prin urmare împreună cu zilele Paștilor și zilele lor s'ar schimba. Chestiunea Paștilor a mai preocupat odată lumea creștină și atunci după o hesitare de 2 secolii sinodul din Nichea a rezolvat problema în sensul, ca Paștile să se sêrbeze pretutindeni în prima Duminecă după luna plină, care urmează ecinocțiului de primăvară. Mai târziu Papa Leo I. a dispus, ca în fiecare an episcopul Alexandriei să socotească mai înainte zilele Paștilor și ele comunice sfântului scaun, spre a li-se spune tuturor credincioșilor catolici. În 1582 calendarul Papei Gregorin XIII. le-a statorit în sfîrșit definitiv.

Bibliografic. A apărut nr. 9 din „Dochia”, revistă lunară. Cuprinsul: Ilustrații: Portretul d-nei Economu. — „Sah, la Rege” de Adela Xenopol. — „D-nei Elena Teodorini”, (poesie) de A. X. — „Activitatea feministă în Occident” de Valeriu Hulubei. — „Curgiul femiei” de Sylvia Em. Drăgoescu. — „Luptă contra alcoolismului în Norvegia” și „Rolul femiei” de A. D. Xenopol. — „Fata cu mâinile în bumbac” de Delgard. — „La fereastră bogatului” de Smara. — „Vistal oarbe”, (poesie) de Bertha Galeron de Galonne, tr. de Rindunica. — „Din vremuri vechi”, (istorisire) de Stanca. — „La lucr”, (poesie) de Maria Cuntănu. — „Portretul poetului” de * — „De ale Dochiei” de *.

A apărut Indice alfabetic al publicațiilor revistei „Transilvania” (Anul I. — XXV.) al „Actelor” și „Analelor” Asociațiunii transilvane (1863—1894). Prețiosul indice, a cărui compunere presintă atâtea greutăți, e lucrat de dl Nicolau Togan, zelosul bibliotecar al Asociațiunii.

Știri mărunte. Conte Albert Kaunitz, membru în senatul austriac, a răposat slalțieri, în Praga. — În urma ploilor mari riurile din giurul Dunării au esundat, făcînd însemnate pagube în împrejurimi. — Mensa academică din Budapesta se va deschide la 1 Febr. n. — Papa Leo XIII. va da anul acesta roșă de aur archiducului Maria Terezia de Wurtemberg. — În București se vorbește, că în curînd camerele vor fi disolvate. — Judele Hering Károly din Szemere (comit. Komaron) a fost arestat pentru falsificare de polite, în valoare de 12.000 fl.

Posta redacțiunii. Tîrnoșcanul. Regretăm că a sosit prea tîrziu; de aceea am întrebuințat numai o parte.

Aforisme politice.

— Una la ei. — Nici-odată n'a existat o partidă sau o sectă, în care cei mai ignoranți să nu fi fost totodată și cei mai violenți. Pope.

VIEAȚA SOCIALĂ.

Concert în Timișoara.

Tinerimea română din Timișoara arangiază cu concursul tinerimii române din Arad, Lugos, Oravița și jur, la 3/15 Febr. 1897 în reduta hotelului „Chironomul Rudolf” din Timișoara-cetate, Concert împreună cu dans. Comitetul arangiator: Dr. Aurel Cosma, pres. Romul Cărăbaș, vicepres, D. Vöniga, secret., Arcadie Oprean, controlor; Dr. Valeriu Mezin, cassar; George Adam, Vasile Arjoca, Dr. Cornel Beșan, Mihail Brădician, George Breban, Alexandru Buibaș, Francisc Buzariu, Valeriu Gașita, Dr. Mihail Grosșan, Cornel Jurca, Vasile Jurca, Tit Mălaiu, Pompeiu Marcu, Alexandru Marta, Dr. George Milea, Constantin Mișici, Adrian Nedelcu, Drd. Coriolan Nedelcu, Dr. Ioan Nedelcu, Dr. Ioan Nemet, Victor de Papp, Dr. Ioan Popoviciu, Dr. George Proca, Octavian Puticiu, Petru Șepețian, Liviu Tămășdan, Dr. Iuliu Tămășel, Aurel Trif, Aurel Valean. Venitul curat se destinează Alunmeului gr.-ort. român din Timișoara. Începutul la 8 ore seara. — Bilete: de persoană 2 fl. de familie (3 membri) 5 fl. de logia 6 fl., se capătă seara la cassă, până atunci în papeteria dlui H. Uhrman, în Timișoara. Programul concertului se va publica în jurnale și se va distribui la intrare. — Oferte și suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică.

Petrecere în Comăna.

Inteligența română din Comăna-inf. învitată la petrecerea cu dans, care va avè loc Duminecă, în 31 Ianuarie st. n. 1897 în sala cancelariei comunale de acolo. Începutul la 8 ore seara. Prețul intrării: de persoană 50 cr., de familie 1 fl. 20 cr. Venitul curat e destinat în favorul ambelor școlii române din loc. Suprasolviri marimoase se cuitează publice.

Bal în Timișoara.

Primum invitare la balul ce se va da în favoarea fundului bisericii și școlii române gr.-or. din Elisabeteinul-Timișoarii. Balul se va tînè în salele hotelului „Novotny” în 2 Februarie n. 1897. Începutul la 8 ore seara. Intrarea: de familie 2 fl., de persoană 1 fl. Suprasolvirile se vor publica.

Balul din Blaj.

— Raport special. — Blaj, 24 Ian. n. Când cuprins de dulci și drăgălașe sentimente și alintat de scumpe visuri, cerci a descrie în prosaice vorbe tot ce ai simțit și văzut, — de odată suvenirile te copleșesc și întrecute să imbte să le spu pe ele mai întăiu.

Cam aceasta e poziția sufletului meu acuma, când prind peana și vreau să fac un mic raport. Să mi-se ierte miile greșeli, ce voui fi avînd.

Frumos arangiată sală a hotelului „Univers”, era de giur împregiur împodobită cu brazi, printre cari raze abundente de lumină se împrăștiau în toate părțile.

Rînd pe rînd invitații se iveau și rînd pe rînd inimile tînsorilor erau atîșe mai tare de dragi și tînerști sentimente.

După orele 9½, familiile, inteligenții din loc, cum și câțiva străini onorau cu prezența lor balul „Reuniunii femelor române” de acl. Și musca cânta armonie și părechile vesele treceau cu fața apîrșă în vîrtelgiu fantastic al jocului. Cine ar și spune, ce-și povestesc în joc inimile și ce-și șoptesc ele prin palpi-tărie lor? Ce fericit ar fi un astfel de raport, care ar pute spune ziarului seu, toate ce se vorbese la un bal! Poate, că sînt unii, cari ar și să spună, ce-și șoptește așa de încet părechia aceea-ce joacă lin, ca-și-cum ar dori să nu-și turbure gîndurile, ori ce-și vorbese aici ochi, ce se privec cu atîta dor! Eu însă, un biet raportor de ocazie, nici nu pot, nici nu cerc s'o fac asta. Scot în evidență însă deosebita atențiune, care doamna Aurelia Solomon, presidenta Reuniunii, o arăta fiecărui oaspe în special. Animata petrecere a durat cu multă vob bună până la 5 ore dimineața.

Dintre cei prezenți însemn aci în fuga condeiului numele ce mi-au rămas în memorie:

Doamnele: Aurelia Solomon, Cornelia Deac, Ida Csato, Amalia Papiu, Valeria Uilacan, Camila Pop, Livia Domșa, Bian (Făget), Radeș (Canade), Plăvia Radu, Emilia Domșa, Trifan Elena, Pongrat, Rosa Solomon, Virginia Chetău, Susana Cămpian (Ibașfalău) etc. Domnișoarele: Valeria Uilacan, Elena Csato, Georgina Bucșa, surorile Maior (Husușău), Victoria Rațiu (Teuș), Virginia Solomon, Emilia Solomon, Ileana Nistor, Eva Popa, Mariți Rogozan, Ersilia Belăone, Valeria Buda, Leontina Măcelariu, Melania Brădușan, Clem. Cămpian (Ibașfalău), Veturia Bontescu, Ecaterina Bogdan ș. a.

Mai nou.

Bánffy în capcână.

Chestiunea epistolei cetită de Bánffy în diată l'a adus pe șeful cabinetului (negru) într'o încurcătură, din care nu se știe cum va scăpa.

E adevărat, că epistola o are dela ziaristul Veszsi. Acesta l'a dat-o însă cu expresă condiție să nu facă us public de ea. — Bánffy e prins acum cu mîn-ciuina din toate părțile. — Deputatul Blaskovich a rugat casina magnaților să se pronunțe asupra casului.

Bibliografie.

A apărut fasc. II. din „ENCICLOPEDIA ROMÂNĂ” editată sub auspiciile și din însărcinarea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”

Dr. Corneliu Diaconovich, prim-secretarul „Asociațiunii”.

Acest dicționar enciclopedic se lucrează de aproape 200 de autori distincți și apare în editura librăriei W. Krafft în Sibiu, în extensiune de cel puțin 2 tomuri de câte 60 coale de tipar, cu numeroase ilustrațiuni și harte. Publicarea se face în fasciole de câte 6 coale, 10 fasciole formează 1 tom. Fasciolele apar în intervale de 6 săptămăni.

Abonamente se pot face: la editorul W. Krafft în Sibiu, și la toate librăriile.

Abonamentele obligă la procurarea opului întreg și se pot face pe făngă achitarea anticipativă a prețului cel puțin pentru câte 1 fasciol, ori pentru câte 1 tom. Abonații primesc fasciolele franco.

Ca expedarea să nu sufere nici o întărire, prețul fasciolului următor este a se achita cel mult în 30 de zile după primirea celui premergător.

Pentru înlesnirea solvirii abonamentului se pun la dispoziția on. abonații din Ungaria bilete de plată de ale cassei de păstrare postale.

Pentru a evita eventuale erori se cere, ca cu ocaziunea trimiterii prețului de abonament să se noteze pe cupon nrul afător pe învîșlișul, în care se trimite fasciolele „Enciclopediei Române”.

Domnii abonații sînt rugați — în inte-reul lor propriu — a enunța la timp eventualele schimbări de locuințe (adrese).

După terminarea publicării opul se va vinde în librării cu un preț ridicat.

Deposit general pentru România la librăria Carol Müller în București, (Calea Victoriei 53).

Cartea durerii.

A apărut și se află de vînzare la „Tipografia”, societate pe acțiuni în Sibiu:

„Cartea durerii” de Emil Bougaard, episcop francez, tradusă de Iacob Afim Nicolescu. Cartea aceasta ca formă e un volum de 174 pagini elegant și de o frumșeț rară la cărțile noastre, ear' ea cuprins e o lectură plăcută și folositoare.

Excelența Sa Metropoliul Mihali a recomandat această carte clerului și poporului printr'un special circular, în care zice următoarele:

„Acest opșor cuprinde un ciclul de meditațiuni creștine, morale și religioase, din cari se vede puterea religiunii creștine, care mîngăie sufletul omului în năcăzurii și suferințe, turnînd peste el balsam vindecător. „Cetindu-o cu atențiune, ori-și-ce creștin se va convinge, căt de puternic este Dum-nezeu în mîngăierea muribunzilor și căt de sublimă e religiunea creștină în suferințele mari ale sufletului”.

Căldarul zilei.

27 Ian. n. 1897
Iulian: Cuv. P. Pavel Tiveu. Ioan Gregorian: Ioan Chris.

Soarele: răsare 7 30, apune 4 30 m.

Buletin meteorologic.

Din țeară 22 Ian. n. 9 ore dimineața.

Table with 4 columns: Stațiunile, Presiune, Temperatura, Vîntul. Rows include: Budapesta, Sătmăr, Cluj, Orșova, Arad, Panciova.

Teatru orașenesc în Sibiu.

Mercuri 27 Ianuarie n. „Die Heimatlose”. Ballet în 1 act.

„Die Hochzeit bei Laternenschein”. Operetă de Offenbacher.

Bursa de mărfuri din Budapesta dela 23 Ian. n. 1897.

Table with 6 columns: Sămînțe, Calitatea, Prețul per 100 chiliogr. de la, până, Calitatea, Prețul per 100 chiliogr. de la, până. Rows include: Grâu, Bănățesc nou, Grâu dela Tisa, etc.

Table with 4 columns: Sămînțe, Sotni, Calitatea, Prețul per 100 chiliogr. de la, până. Rows include: Săcăr, Orz, Ovăș, Cucuruz (porumb), etc.

Table with 6 columns: Sămînțe, Calitatea, Prețul per 100 chiliogr. de la, până, Calitatea, Prețul per 100 chiliogr. de la, până. Rows include: Grâu, Cucuruz, Ovăș, etc.

Table with 4 columns: Săm. de trif., Luceașă ungurească, etc. Rows include: Săm. de trif., Oie de rap., Uns. de porc, etc.

Table with 2 columns: Săm. de trif., Bani, Marra. Rows include: Brut, pentru rafînărie, Rafinat, pentru comercianții mari, etc.

Cursul pieții din Sibiu.

Table with 3 columns: Hartie-monetă română, Lire turcești, etc. Rows include: Hartie-monetă română, Lire turcești, Imperial, etc.

Bursa de Budapesta.

Table with 3 columns: Renta de aur ung., Impututul căilor ferate ung., etc. Rows include: Renta de aur ung., Impututul căilor ferate ung., Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung., etc.

Bursa de Viena.

Table with 3 columns: Renta de aur ung., Impututul căilor ferate ung., etc. Rows include: Renta de aur ung., Impututul căilor ferate ung., Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung., etc.

Bursa de București.

Table with 3 columns: Renta rom. per 1875 5%, Renta română amort. 5%, etc. Rows include: Renta rom. per 1875 5%, Renta română amort. 5%, Renta (Schuldverschreib), etc.

Editor și redactor responsabil: Teodor V. Pacățian, Proprietar: Pentru „Tipografia”, societate pe acțiuni: V. H. Dressandt.

